

Jarosław Gajda, Katarzyna Pełka-Smętek, Katarzyna Weinper

Politechnika Lubelska, Biblioteka Politechniki Lubelskiej,

Ośrodek ds. Wydawnictw i Biblioteki Cyfrowej

Od koordynacji druku do kompleksowej usługi wydawniczej. Nowe pola działań Wydawnictwa Politechniki Lubelskiej

Streszczenie: Ośrodek ds. Wydawnictw i Biblioteki Cyfrowej Politechniki Lubelskiej jest jedną z pierwszych w Polsce jednostek uczelnianych, które skupiły w sobie działania wydawnicze i tworzenie Biblioteki Cyfrowej w trybie *open access*, łącząc proces publikowania tradycyjnego i elektronicznego. Blisko dekada doświadczeń ukształtowała i zmieniła spojrzenie społeczności akademickiej na dualizm publikacyjny. Początkowo głównym zadaniem Ośrodka było koordynowanie druku, później jednostka przekształciła się w Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej, które oprócz działalności wydawniczej prowadzi szkolenia dla autorów publikacji. W tym roku podjęto się również koordynacji pracy wydawniczej czasopism. Na podstawie literatury przedmiotu oraz obserwacji badawczej autorzy przygotowali studium przypadku włączenia wydawnictwa w strukturę biblioteki naukowej.

Słowa kluczowe: usługa wydawnicza, dualizm publikacyjny, otwarta nauka, publikacje elektroniczne

1. Wstęp

Na początku lipca 2010 r. na Politechnice Lubelskiej nastąpiły zmiany organizacyjne, w wyniku których zlikwidowano wydawnictwo uczelniane (*Zarządzenie Nr R-34/2010 Rektora Politechniki Lubelskiej*). Zadania związane z wydawaniem monografii naukowych i podręczników zostały przekazane Bibliotece Politechniki

Lubelskiej. Przygotowując szczegółowy program działalności, opracowano nowy model publikacyjny. Za najważniejsze jego elementy należy uznać:

- powołanie Ośrodka do spraw Wydawnictw i Biblioteki Cyfrowej Politechniki Lubelskiej (*Zarządzenie Nr R-56/2010 Rektora Politechniki Lubelskiej*),
- opracowanie zakresu zadań i obowiązków Ośrodka,
- opracowanie koncepcji i zasad funkcjonowania Rady Wydawniczej Politechniki Lubelskiej,
- przygotowanie zasad publikowania książek na Politechnice Lubelskiej,
- ścisłą integrację wydawania książek i ich elektronicznych wersji w Bibliotece Cyfrowej Politechniki Lubelskiej (*open access*),
- opracowanie wytycznych dla autorów, które regulują szczegółowe zasady przygotowania materiałów do druku,
- nowe wzory umów wydawniczych,
- opracowanie nowej szaty graficznej dla wydawanych książek.

Pracownicy nowopowstałego Ośrodka ds. Wydawnictw i Biblioteki Cyfrowej stanęli przed zadaniem połączenia obowiązków pracy bibliotekarza i redaktora. Wkroczyli w nowe pola działań, przygotowując nie tylko e-publikacje do Biblioteki Cyfrowej, ale także włączając się w koordynację druku publikacji Uczelni.

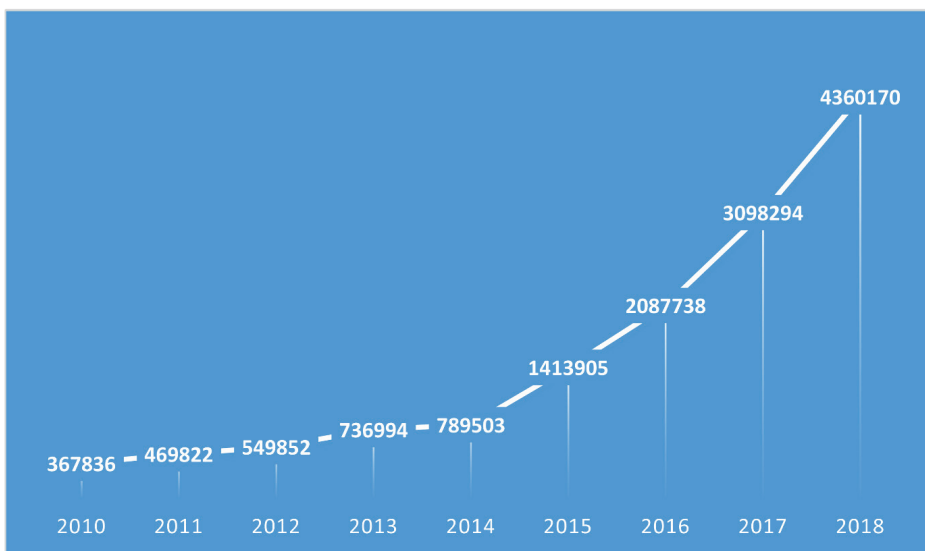
W roku 2018 rektor Politechniki Lubelskiej wyraził zgodę na używanie przez Ośrodek nazwy ‘Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej’. Jego rola wzrasta. Jest to miejsce nie tylko zgłaszania publikacji do druku, lecz także kompleksowej usługi wspomagającej warsztat pisarski naukowców. W tym roku podjęliśmy trud koordynacji pracy wydawniczej czasopism redagowanych przez pracowników naszej uczelni.

2. Dualizm publikacyjny

Biblioteki akademickie stają przed nowymi zadaniami – mają nie tylko gromadzić, udostępniać i archiwizować zebraną wiedzę, ale także reagować na przemiany środowiska akademickiego.

W 2010 r. Politechnika Lubelska zdecydowała się na dualizm publikacyjny, którego wdrażanie powierzono Ośrodkowi ds. Wydawnictw i Biblioteki Cyfrowej. Pierwszy etap tego zadania polegał na ukazywaniu pracownikom naukowym przemian zachodzących w modelu publikowania i korzyści płynących z nowych rozwiązań (Gajda 2011). Powstanie ośrodka zbiegło się także z prowadzoną w środowiskach naukowych dyskusją na temat konieczności publikowania w sieci wyników badań finansowanych z publicznych pieniędzy (Bendyk 2008). Efektem tych rozmów miało

być rozpoczęcie prac legislacyjnych nad ustawą nakładającą obowiązek publikowania w otwartym dostępie (Fundacja PAP 2011). W tym właśnie czasie, blisko dekadę temu, pracownicy Politechniki Lubelskiej rozpoczęli realizację celów otwartej nauki (Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego 2019) w ramach swojej uczelni, publikując swoje prace na licencji niewyłącznej (CC BY-SA) i deponując dzieła w Bibliotece Cyfrowej Politechniki Lubelskiej. Obecnie autorzy nie wyobrażają sobie, aby ich monografia nie znalazła się w sieci – tam tworzą swoje naukowe e-portfolio, uwzględniając ogólnie przyjęte powiedzenie: „jeśli nie ma czegoś w Internecie, to nie istnieje” (Gajda 2017). Badania ankietowe przeprowadzone w latach 2013, 2015 i 2016 w Bibliotece Politechniki Lubelskiej potwierdzają dużą popularność materiałów naukowych znajdujących się w Bibliotece Cyfrowej Politechniki Lubelskiej, której głównym odbiorcą jest społeczność akademicka (rys. 1) (Matczuk, Pełka-Smętek 2014, 2016).

Rys. 1. Liczba odwiedzin Biblioteki Cyfrowej Politechniki Lubelskiej

3. Proces wydawniczy

Od momentu zgłoszenia książki do planu wydawniczego do wersji finalnej praca nad publikacją nie zawsze odbywa się szybko – wymaga dużej dyscypliny czasowej oraz

sumienności autorów. Proces ten, koordynowany przez Ośrodek ds. Wydawnictw i Biblioteki Cyfrowej, składa się z następujących etapów:

1. zgłoszenie publikacji do planu wydawniczego;
2. wysłanie publikacji do recenzji;
3. dostosowanie pracy do uwag recenzentów pod warunkiem pozytywnego zaopiniowania przez nich dzieła;
4. wykonanie składu i łamania publikacji zgodnie z wytycznymi Wydawnictwa przez autora lub firmę zewnętrzną;
5. wykonanie przez Wydawnictwo korekty typograficznej i odesłanie tekstu do osoby składającej, aby usunęła wskazane błędy typograficzne;
6. dokonanie przez Wydawnictwo ponownej korekty typograficznej;
7. po dokonaniu wszystkich potrzebnych poprawek – zakwalifikowanie publikacji do druku, wykonanie przez Wydawnictwo czterech stron tytułowych i okładki, przekazanie ich autorowi do akceptacji;
8. ustalenie z twórcą wielkości nakładu druku, liczby stron kolorowych;
9. wysłanie publikacji do drukarni;
10. ocena pod względem technicznym wydruku próbnego z drukarni;
11. po zaakceptowaniu wydruku próbnego przez autora i Wydawnictwo – wykonanie i przesłanie całego nakładu do Wydawnictwa;
12. publikacja pracy w Bibliotece Cyfrowej Politechniki Lubelskiej.

Długość procesu wydawniczego zależy od czasu trwania poszczególnych etapów, zazwyczaj wynosi nie więcej niż 2–3 miesiące (Gajda 2014). Tak krótki czas jego trwania można również przypisać m.in. wykonywaniu korekt typograficznych na pliku .pdf i e-mailowym kontaktom z autorem lub redaktorem publikacji. Wydawnictwo nieustannie dąży do usprawniania tego procesu, starając się, aby możliwie najwięcej z jego elementów odbywało się drogą elektroniczną.

Na Politechnice Lubelskiej książki wydawane są w określonej szacie graficznej dla różnych serii wydawniczych. Seria *Monografie – Politechnika Lubelska* ma stałą szatę graficzną, zaś *Podręczniki – Politechnika Lubelska* i *Rozprawy Doktorskie* są publikowane w kolorystyce dopasowanej do systemu identyfikacji wizualnej poszczególnych wydziałów. Druk doktoratu w formie książkowej niewątpliwie podnosi walory estetyczne pracy, jest również jednym z etapów zapoznawania doktoranta-pracownika z procedurami obowiązującymi na uczelni oraz zadaniami, jakie przypisane są bibliotece i wydawnictwu uczelnianemu.

4. Rynek naukowej książki technicznej

Rynkowi naukowej książki technicznej badacze zazwyczaj poświęcają niewiele uwagi, dlatego też wydawało się istotne, by w niniejszej publikacji przyjrzeć się temu zagadnieniu nieco bliżej. W tym celu przeprowadzono obserwację 20 witryn wydawniczych polskich uczelni o profilu technicznym¹. W badanej grupie dwa wydawnictwa stanowią część struktury biblioteki (na Politechnice Lubelskiej i Politechnice Łódzkiej), trzy wydawnictwa jednoznacznie określiły sposób publikowania elektronicznego na licencji Creative Commons (Politechnika Białostocka i Politechnika Rzeszowska: CC BY-NC-ND²; Politechnika Lubelska: CC BY-SA³). Większość badanych wydawnictw ma własne zaplecze poligraficzne.

Sposoby promowania swoich produktów i swojej działalności przez wydawnictwa są różne; strony internetowe wydawnictw nie zawierają danych liczbowych o nakładach książek, ich dostępności, kanałach dystrybucji czy formie płatności. Na podstawie poczynionych obserwacji nie udało się oszacować rocznej produkcji dla każdego wydawnictwa, ponieważ widoczna jest jedynie oferta, czyli dostępność książek w sprzedaży. Ewa Goumissi zwraca również uwagę na problem, jakim jest brak kontaktu z wydawcą, który nie informuje o braku możliwości realizacji zamówienia. Przyczyn takiego stanu rzeczy autorka upatruje w niewystarczającej liczbie osób zatrudnionych do obsługi klientów oraz w zróżnicowanym i niezorganizowanym rynku książki (Goumissi 2005).

Popelniane są również te same błędy, nazywane potocznie „grzechami głównymi wydawnictw naukowych”. Podsumowuje je następujące zestawienie:

- niewłaściwe podejście do autorów i czytelników (brak partnerskich relacji, niekorzystne dla autorów umowy wydawnicze i licencyjne, zbyt wysokie opłaty dla autorów);

¹ Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich w Bydgoszczy, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Politechnika Wrocławska, Politechnika Warszawska, Politechnika Świętokrzyska, Politechnika Śląska, Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza, Politechnika Poznańska, Politechnika Opolska, Politechnika Łódzka, Politechnika Lubelska, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Politechnika Koszalińska, Politechnika Gdańska, Politechnika Częstochowska, Politechnika Białostocka, Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej, Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie.

² CC BY-NC-ND: Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 3.0 PL.

³ CC BY-SA: Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 4.0.

- zbyt wysokie ceny książki przeznaczonej do obrotu handlowego;
- niedostateczna korekta językowa i typograficzna;
- tzw. punktoza;
- zbyt duże nakłady;
- wynagradzanie autorów nakładem;
- brak dobrze przygotowanego marketingu dla książki.

Pierwszy wymieniony grzech jest najważniejszy, ponieważ wydawnictwo powinno być pomostem łączącym myśli autora z chęcią zdobywania wiedzy przez czytelnika. Jeśli współpraca nie jest odpowiednio ułożona, takie porozumienie nie może zostać osiągnięte. Jest oczywiste, że jeśli wydawnictwo nie będzie miało autorów ani czytelników, przestanie istnieć.

Przeszkodą w budowaniu owocnej współpracy są także umowy zawierające całkowite przeniesienie praw majątkowych z autora na wydawnictwo, bez możliwości wykorzystania przez autora badań opisanych w dziele. Innym problemem jest nakładanie na autora kosztów związanych z wydaniem książki (od kilku do kilkunastu tysięcy złotych), w zamian za „prestżowe” wydanie książki, markę wydawnictwa.

Zakaz dystrybucji książki poza miejscami narzuconymi w umowie przez wydawcę (m.in. zakaz publikowania fragmentów i całości w Internecie) zmniejsza listę potencjalnych nabywców książki, co prowadzi do niewykupienia nakładu i przekazania go autorowi w ramach wynagrodzenia za jego pracę. W konsekwencji tych działań dana książka nie znajduje odbiorców, więc jest rzadko cytowana, natomiast autor nie może jej przedstawić do ewaluacji. Również wysoka cena książki przeznaczonej do obrotu handlowego zniechęca odbiorców do jej nabywania, podobnie jak niedopracowana forma językowa i typograficzna.

Istotny jest także odpowiednio przygotowany plan marketingowy dla konkretnego tytułu książki. Strategia ta zależy od modelu wybranego przez wydawnictwo, które decyduje, czy marketingiem będzie samodzielna sprzedaż, czy też zostanie wybrany inny kanał dystrybucji książki (Beme 2015).

Politechnika Lubelska zdecydowała się na niskonakładowy druk cyfrowy, co miało zapobiec rozrastaniu się magazynu z książkami, które nie znalazły nabywców. W 2010 r. było to 100 egzemplarzy jednego tytułu. Dziś, po analizach sprzedaży i z powodu rosnącej popularności książki elektronicznej, zmniejszono o połowę nakład monografii. W razie potrzeby możliwe jest dodrukowanie niezbędnej liczby egzemplarzy. Z kolei nakład podręczników zaspokaja potrzeby dydaktyczne uczelni, dlatego druk pozostał na poziomie 100 egzemplarzy tytułu z możliwością dodruku.

Przypuszcza się, że dla wydawnictw uczelnianych ważniejsze jest wydawanie publikacji pracowników naukowych niż osiągnięcie zysku ze sprzedaży wydanych książek. Wraz z nową ustawą o szkolnictwie wyższym zmienia się sposób finansowania jednostek ogólnouczelnianych, które w niektórych uczelniach będą musiały się samofinansować.

Wiele wydawnictw, aby utrzymać się na rynku, ucieka się do dodruku popularnych książek z podaniem nowej daty wydania, niekiedy ze zmienionym tytułem, ale bez zmiany treści. Jak wskazują badania, książka najlepiej sprzedaje się w pierwszym roku swojego wydania, a im większe jej rezerwy magazynowe, tym większe straty (Pełka-Smętek 2014). Dlatego jedynym racjonalnym rozwiązaniem jest nakład dostosowany do potrzeb grupy docelowej.

Pomimo rosnących cen książek nie zrezygnowano z relatywnie niskiej ceny drukowanych książek Politechniki Lubelskiej, które były i powinny być dostępne dla każdego. Szczególnie jest to istotne w odniesieniu do literatury specjalistycznej, której treść szybko ulega dezaktualizacji.

Niska cena miała również zapewnić oryginalnym podręcznikom konkurencyjność w stosunku do popularnych kserokopii. Stało się to możliwe dzięki drukowi w odcieniach szarości (strony kolorowe nie przekraczają 10% całej książki), miękkiej oprawie, a także organizowaniu corocznego przetargu na wybór najtańszej drukarni. W popularyzacji tytułu istotną rolę odgrywała również rekomendacja ze strony pracowników dydaktycznych.

Wszystkie powyższe cechy ma ciesząca się dużą popularnością książka Przemysława Golewskiego i Tomasza Sadowskiego pt. *Zagadnienia z zakresu wytrzymałości materiałów. Ćwiczenia projektowe*, wydrukowana w formacie kieszonkowym (A6), o objętości 64 stron; cena – 5 zł (Golewski, Sadowski 2016).

Dystrybucja materiałów drukowanych może odbywać się przez sprzedaż bezpośrednią od wydawcy i pośrednią – dzięki księgarzom i hurtownikom. Najczęściej książki nabywane są przez pośredników, którzy dostosowują swoją ofertę do odwiedzanych bibliotek oraz często umożliwiają wybór formy płatności zgodnie z życzeniem klienta. Ponadto bibliotekarze cenią sobie możliwość obejrzenia egzemplarza książki oraz uzyskania rabatów oferowanych przez przedstawicieli handlowych. Niemalym wyzwaniem staje się często zamówienie naukowych książek drogą elektroniczną, za pośrednictwem stron wydawnictw naukowych akademickich. Zazwyczaj trzeba dokonać tego drogą e-mailową i poprosić o formę płatności np. przelewem⁴.

⁴ Wywiad z pracownikiem Biblioteki Politechniki Lubelskiej zajmującym się zakupem księgozbioru.

Rys. 2. Przykładowe okładki i formaty (od lewej strony: publikacja z serii *Monografie Politechniki Lubelskiej* w formacie B5, obok pozycja *Zagadnienia z zakresu wytrzymałości materiałów. Ćwiczenia projektowe* P. Golewskiego i T. Sadowskiego)

Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej przyjęło dwa główne kanały dystrybucji książki: sprzedaż egzemplarzy drukowanych w ogólnopolskich księgarniach akademickich i własnej, a także rozpowszechnianie publikacji drogą elektroniczną za pośrednictwem Biblioteki Cyfrowej Politechniki Lubelskiej.

Od połowy 2019 r. ceny książki elektronicznej i drukowanej zrównały się pod względem stawki VAT – dotąd podatek wynosił 5% za książkę drukowaną, a 23% za elektroniczną, natomiast po obniżeniu książka elektroniczna będzie obciążona 8% podatku. Oznacza to, że ta forma publikacji ma szansę zwiększyć swoje grono nabywców. Niewykluczone, że może również zdominować rynek księgarski.

5. Nowe obszary działania

5.1. System szkoleń w Ośrodku ds. Wydawnictw Politechniki Lubelskiej

Jedną z form współpracy z uczelnią i wspomagania dydaktyki przez biblioteki naukowe i akademickie jest – obok tworzenia zasobów odpowiadających kierunkom kształcenia

i aparatu informacyjnego – przygotowywanie studentów do efektywnego korzystania z usług bibliotecznych (Kasperek, Wojnarowicz 2011, s. 64).

Ośrodek ds. Wydawnictw i Biblioteki Cyfrowej, który jest wpisany w strukturę Biblioteki Politechniki Lubelskiej, oprócz procesu wydawniczego prowadzi zajęcia przygotowawcze z pisania rozpraw doktorskich.

Początkowo były to indywidualne spotkania z autorami przygotowującymi do druku monografie czy materiały konferencyjne. Obecnie szkolenia te skupiają się głównie na wprowadzeniu autorów w zasady typografii⁵, poprawnego składu oraz konstrukcji bibliografii z wykorzystaniem przeznaczonych do jej tworzenia menadżerów. Ułatwieniem są podane na stronie Wydawnictwa *Wytyczne dla autorów*, które określają zasady poprawnego przygotowania tekstu. Istotne jest uświadomienie autorom, że to właśnie odpowiednio zredagowanie tekstu i jego kompozycja umożliwiają łatwy odbiór zawartości publikacji. Coraz częściej autorzy sami zwracają uwagę na walor estetyczny publikowanych treści, zwłaszcza fotografii, diagramów i rysunków. Zajęcia z przygotowania rozprawy doktorskiej do druku dla studentów studiów trzeciego stopnia składają się z pięciu etapów. Na pierwszym etapie odbywają się zajęcia z informacji naukowej, na których dosyć szczegółowo zostaje omówione publikowanie w otwartym dostępie. Drugi etap to przedstawienie, z jakich elementów powinna składać się rozprawa doktorska, przypominanie o poprawności językowej oraz zwracanie uwagi na błędy typograficzne. Tutaj, oprócz wskazania na bogate zaplecze poradników znajdujących się w zbiorach biblioteki, pracownicy Wydawnictwa Politechniki Lubelskiej przygotowali autorski program warsztatów o charakterze poradnikowym, ilustrujący m.in. najczęściej popełniane błędy, ale też różne możliwości graficznego przedstawiania tej samej informacji czy estetyczne połączenie zdjęć i wykresów. Trzeci etap dotyczy przygotowania publikacji przy użyciu edytora tekstu MS Word zgodnie z wytycznymi Wydawnictwa tak, aby można było uzyskać plik gotowy do druku oraz umieszczenia w Bibliotece Cyfrowej Politechniki Lubelskiej. Czwarty etap to przegląd darmowych menadżerów bibliografii dostępnych w Internecie oraz z licencją wykupioną przez Bibliotekę Politechniki Lubelskiej. Ostatni, piąty etap polega na przygotowaniu przez doktorantów krótkiego tekstu zredagowanego zgodnie z *Wytycznymi dla autorów* obowiązującymi na Politechnice Lubelskiej za pomocą programów i narzędzi poznanych na zajęciach.

⁵ Typografii, do której podstawowych zadań należy ułatwianie odbioru treści, usprawnienie orientacji w coraz bardziej złożonych strukturach informacji, które źle zorganizowane mogą utrudniać lub wręcz uniemożliwiać ich zrozumienie (Pawlikowska 2018).

Samodzielne przygotowanie przez doktorantów pracy pod względem edytorskim jest pierwszym krokiem w kierunku publikowania tekstów obszerniejszych niż artykuły, które będą przygotowywać na początku kariery naukowej.

5.2. Platforma czasopism naukowych

Zmieniające się potrzeby i oczekiwania środowiska akademickiego nie pozostają bez odzewu ze strony Biblioteki Politechniki Lubelskiej. U źródeł nowej inicjatywy Wydawnictwa Politechniki Lubelskiej oraz redaktorów czasopism Politechniki Lubelskiej leży chęć współtworzenia platformy dla czasopism i identyfikowania ich z Uczelnią. Działania te pozwolą na wzmocnienie ich prestiżu, ułatwienie procesu wydawniczego oraz zwiększenie szans na pozytywne aplikowanie czasopism do znaczących baz branżowych.

Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej zdecydowało się na wdrożenie internetowego systemu zarządzania treścią Open Journal Systems, stanowiącego alternatywę dla tradycyjnego procesu wydawniczego⁶. Open Journal Systems, rozwijany przez Public Knowledge Project⁷, umożliwia nie tylko publikowanie poszczególnych artykułów w Internecie, ale także zarządzanie całym procesem wydawniczym – od przesłania tekstu przez autora przez proces recenzji i redakcji aż po jego publikację na stronie internetowej. System zawiera również interfejs dla czytelników z możliwością przeszukiwania zawartości czasopisma (Matysek 2015, s. 35). Do jego niewątpliwych zalet można zaliczyć inne funkcjonalności, mające na celu zwiększenie widoczności w sieci, a tym samym liczbę cytowań: bezpośredni eksport danych do DOAJ (Directory of Open Access Journals), wtyczkę umożliwiającą indeksowanie w Google Scholar czy Index Copernicus, opcję zarządzania subskrypcją czy wtyczkę powiadomień RSS. Dostępne są również wskaźniki IF czy przynależność do baz specjalistycznych dla poszczególnych czasopism znajdujących się na platformie. W tej chwili na platformie Wydawnictwa Politechniki Lubelskiej jest umieszczonych sześć czasopism: „Budownictwo i Architektura”, „Informatyka, Automatyka, Pomiary w Gospodarce i Ochronie Środowiska”, „Journal of Computer Sciences Institute”, „Journal of Technology and Exploitation in Mechanical Engineering”, „Ochrona Dziedzictwa Kulturowego”, „Teki Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych”.

⁶ Szerzej o internetowych systemach zarządzania treścią w nauce: zob. Kopcewicz (2016, s. 104).

⁷ Public Knowledge Project to międzynarodowa, wielouniwersytecka inicjatywa rozwijająca (bezpłatne) oprogramowanie *open source* i prowadząca badania w celu poprawy jakości i zasięgu publikacji naukowych.

Istotna zarówno dla redakcji publikujących na platformie, jak i samego Wydawnictwa Politechniki Lubelskiej jest chęć wdrożenia ujednoczonego modelu publikowania *open access* oraz wyznaczenie wspólnej polityki wydawniczej, w tym etyki publikacyjnej dla całej uczelni.

Kolejnym krokiem we współpracy Wydawnictwa Politechniki Lubelskiej z autorami będzie Open Monography Press – platforma mająca na celu usprawnienie procesu wydawniczego książek i dystrybucji wersji drukowanych zgodnie z ideą otwartej nauki. Bożena Bednarek-Michalska pisze w podsumowaniu artykułu o dylematach współczesnego publikowania elektronicznego: „do zadań bibliotekarza nie należy wyznaczanie kierunków rozwoju czasopism naukowych i metod ich publikowania, ale jego rolą jest przypominać, iż dorobek piśmienniczy bez względu na formę czy sposób jego zapisu powinien być zachowany dla przyszłości, [...] a wytworzone dziedzictwo kultury powinno być jak najszerszej dostępne publicznie” (Bednarek-Michalska 2011, s. 149). Dzięki możliwości przejęcia wszystkich zadań przez jedną platformę, w tym zarówno procesów redakcyjnych, wydawniczych, jak i marketingowych, Wydawnictwo Politechniki Lubelskiej wychodzi naprzeciw oczekiwaniom nie tylko autorów, ale także redaktorów, recenzentów i przede wszystkim czytelników, umożliwiając im szybki dostęp do elektronicznej wersji książki.

6. Podsumowanie

Po dekadzie działalności wydawniczej w strukturach biblioteki można powiedzieć, że umieszczenie w nich Wydawnictwa było dobrą decyzją. Mimo iż było to dużym wyzwaniem dla pracowników biblioteki, z powodzeniem stworzyli od podstaw nowoczesne wydawnictwo, wypracowując partnerskie relacje z pracownikami naukowymi. Ci drudzy wiedzą, że w trudnym procesie twórczym zawsze mogą liczyć na pomoc ze strony redakcji. Realizacja projektu wdrożenia platformy czasopism elektronicznych stwarza szansę na szerokie udostępnianie osiągnięć intelektualnych światowej społeczności naukowców na zasadach *open access*, wpisując się w ogólnoswiatowe standardy upowszechniania nauki. Kolejne pola działań Wydawnictwa Politechniki Lubelskiej zacieśniają tworzące się więzi ze środowiskiem akademickim w Polsce i na całym świecie.

Bibliografia

Bednarek-Michalska B. (2011). „Ebib” – hybryda czy nowa forma komunikacji elektronicznej. W: Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów. Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Materiały konferencyjne. Red. S. Wojnarowicz, B. Kasperk. Lublin: Wydawnictwo UMCS, s. 143–149.

- Beme M. (2015). Książka jeszcze nie zginęła [online]. Warszawa: Ringier Axel Springer Polska. Dostępny w: <https://www.forbes.pl/przywodztwo/rynek-wydawniczy-w-polsce/p6y2v54> [przełączany 11.06.2019].
- Bendyk E. (2008). Nauka polska – płacz nad trumną. *Polityka*, nr 14, s. 32–37.
- Fundacja PAP (2011). Wyniki badań naukowych mają być dostępne za darmo w sieci [online]. Warszawa: Fundacja PAP. Dostępny w: <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C380149%2Cwyniki-badan-naukowych-maja-byc-dostepne-za-darmo-w-sieci.html> [przełączany 20.06.2019].
- Gajda J. (2011). Publikacja równoległa (tradycyjna i elektroniczna) w praktyce biblioteki akademickiej. W: *Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów. Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Materiały konferencyjne*. Red. S. Wojnarowicz, B. Kasperek. Lublin: Wydawnictwo UMCS, s. 95–103.
- Gajda J. (2014). Działalność wydawnicza Politechniki Lubelskiej. Trzy lata istnienia Ośrodka do spraw Wydawnictw i Biblioteki. W: *IV Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy*. Red. D. Dudziak, M. Ziółek. Wrocław: Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, s. 107–115.
- Gajda J. (2017). Dobre praktyki w otwartym publikowaniu książek naukowych, podręczników i czasopism na Politechnice Lubelskiej. W: *Projektowanie informacji w przestrzeni biblioteki*. Red. B. Kamińska-Czubała, S. Skórka. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, s. 227–235.
- Golewski P., Sadowski T. (2016). Zagadnienia z zakresu wytrzymałości materiałów. Ćwiczenia projektowe. Lublin: Politechnika Lubelska.
- Goumissi E. (2005). Zakup książek bezpośrednio u wydawcy – wybór czy konieczność? Charakterystyka dostaw literatury krajowej [online]. W: *II Seminarium Gromadzenie zbiorów – sztuka wyboru*, Wrocław, 23–24 czerwca 2005. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/grom2/goumissi.php> [przełączany 16.06.2019].
- Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego (2019). Otwarta nauka [online]. Warszawa: ICM UW. Dostępny w: <https://otwartanauka.pl/> [przełączany 26.07.2019].
- Kasperek B., Wojnarowicz S. (2011). Od publikacji niesamoistnych do platformy cyfrowej. Z działalności wydawniczej Biblioteki UMCS. W: *Działalność wydawnicza bibliotek w czasach konwergencji mediów. Konferencja Biblioteki Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. Materiały konferencyjne*. Red. S. Wojnarowicz, B. Kasperek. Lublin: Wydawnictwo UMCS, s. 63–72.
- Kopcewicz G. (2016). Akademicka platforma czasopism jako nowoczesne forum wymiany myśli naukowej. *Acta Universitatis Nicolai Copernici. Zarządzanie* [online], t. 43, nr 1, s. 103–114. Dostępny w: http://dx.doi.org/10.12775/AUNC_ZARZ.2016.007 [przełączany 20.06.2019].
- Matczuk E., Pełka-Smętek K. (2014). Biblioteki specjalistyczne w opinii społeczności akademickiej Politechniki Lubelskiej. W: *IV Wrocławskie Spotkania Bibliotekarzy*. Red. D. Dudziak, M. Ziółek. Wrocław: Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, s. 401–410.

- Matczuk E., Pełka-Smętek K. (2016). Badanie poziomu satysfakcji użytkowników Biblioteki Politechniki Lubelskiej. *Bibliotekarz Lubelski*, R. 58/59, s. 211–219.
- Matczuk E., Pełka-Smętek K. (2018). Przestrzeń wirtualna w opinii użytkowników Biblioteki Politechniki Lubelskiej. W: *Ewolucja nowych przestrzeni bibliotecznych. Od założeń do praktyki*. Red. S. Baran, K. Bikowska. Olsztyn: Biblioteka Uniwersytecka UWM, s. 381–394.
- Matysek A. (2015). Publikowanie czasopism otwartych z wykorzystaniem open source. *Nowa Biblioteka*, nr 1(16), s. 33–45.
- Pawlikowska A. (2018). O typografii i jej nauczaniu. *Znak*, nr 758–759, s. 86–92.
- Pełka-Smętek K. (2014). Podręczniki Politechniki Lubelskiej w Bibliotece Cyfrowej a ich sprzedaż w postaci drukowanej – raport z badań przeprowadzonych 2011–2014 r., Lublin, Politechnika Lubelska (kps) [przechowywany w Bibliotece Politechniki Lubelskiej].
- Zarządzenie Nr R-34/2010 Rektora Politechniki Lubelskiej z dnia 1 lipca 2010 r. w sprawie zmian organizacyjnych w Politechnice Lubelskiej [online]. Dostępny w: http://www.pollub.pl/files/4/news/files/746_Zarzadzenie,Nr,R-34-2010.pdf [przełączany 2.06.2019].
- Zarządzenie Nr R-56/2010 Rektora Politechniki Lubelskiej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie powołania Rady Wydawniczej Politechniki Lubelskiej [online]. Dostępny w: http://www.pollub.pl/files/4/news/files/1568_Zarzadzenie,Nr,R-56-2010.pdf [przełączany 2.06.2019].